

JANUS REIN TIKIÐ SÆTI Á LØGTINGI

Janus Rein hevur tikið sæti á Løgtingi fyri Jørgen Niclasen, sum er farin í stutt tíðar farloyvi. Janus fekk 273 persónligar atkvøður á løgtingsvalinum í 2015, og nummar 8 á listanum. Síðani Annika Olsen legði tingsessin frá sær fyri at røkja borgarstjórasessin í Havn, er Janus Rein vorðin fyrsti varamaður floksins. – Eg ætli mær at brúka møguleikan, nú eg havi sæti á Løgtingi, at senda landsstýrisfólkunum ymsar spurningar sum liggja mær á hjarta, sigur hann í tíðindaskrivi frá Fólkaplokkinum.

Hóvligi politiski nýskaparin sum

Um politikaran Jacob Lindenskov – 1933-2018 – og lut hansara at byggja upp vælferðarsamfelagið

Sat eitt kvøldi við knappaborðið á grønu Hermes skrivimaskinuni í blaðmannarúminum á Sosialinum í Sjórdargøtu. Hurðin gongur, og Jákup Lindenskov støkkur inn á gólvið. Sum so ofta. Foreldrini búðu yviri av.

– Einkin nýtt, spyrji eg. Tíðinda-monnum líkt.

– Jú, svarar Jákup, landsstýrið fer at leggja uppskot um eina sjúkradagpeningaskipan fyri tímalønt fyri løgtingið.

Eina sjúkradagpeningaskipan. Ídag ljóðar tað næstan óveruligt. Men tá – í seinri helvt í sjeytiárunum – fekk ein tímaløntur arbeiðsmaður, arbeiðskvinna, handverkari ella fiskimaður ikki eitt oyra, tá tey vóru sjúk.

Dagpeningaskipanin var eitt av mongu málunum, fakliga og politiska arbeiðararørslan hevði stríðst fyri. Men nústani tá var hetta málið í eygsjón. Sum umboð fyri Javnaðarflokkinn var lutur Jákups at fremja hetta mál politiskt, soleiðis at Føroyar eisini komu nærri málinum um sosialt rættvísi, grundað á hugsjónina um javnað, frælsi og samhaldsfesti.

Hetta var bara eitt, men eitt tað seinasta stóra málið, politikarin Jákup Lindenskov virkaði fyri sum landsstýrismaður í almannavinnu- og arbeiðsmarknaðarmálum. Seinri var hann – sum løgtingsmaður – við til at fremja batarnar, sum í dag eru sjálvsagdir tættir í vælferðarsamfelagnum, eitt nú Samhaldsfasta.

Tá eg skrivi "seinasta stóra málið", er tað grundað á, at neyvan nakar annar føroyskur politikari hevur verið við til at fremja so nógvar týðandi batarnar fyri Føroya fólk, fyri føroyska løntakaran, sum Jákup – líka frá 1958 til 1994.

Hesi samfelagsmál, stór og smá, eru steinar og klípi í tí samfelagsskipan, sum fekk heitið vælferðarsamfelagið. Eitt samfelag – grundað á sosialdemokratisku hugsjónina. Í dag snýr dagsins politikarur í hesum høpi seg meira um, hvat vit skulu lyfta í felag, og hvat tann einstaki í felagsskapinum skal bera sjálvur. Ein stóða, sum í grundini prógvar, hvussu langt á leið, tann

samhaldsfesta hugsjónin hevur flutt dagsins samfelag – vinnuliga, sosialt, mentanarliga og bygnaðarliga. Ein broyting, sum Jákup var við til at mynda í eitt mannaminni. Fíggjarligi vøksturin visir eisini broytingina. Tá Jákup atkvøddi ja fyri fyrstu fíggjarlógini á vári í 1959 var hon stívliga 15 milliónir krónur. Tá hann atkvøddi fyri fíggjarlógini í 1993, var hon 2,6 milliardir krónur.

Ynski um yngri kreftir

Jákup varð fyrstu ferð varð valdur á Løgting í 1958 – 25 ára gamal. Hann varð uppstillaður sum nummar eitt á lista Suðurstreymoyar Javnaðarfelags. Framman fyri Palla Henriksen, Palla í Skotinum, sum hevði myndað javnaðarlistan í Suðurstreymoy – men eisini lista Havnar Arbeiðsmannafelags til býráðsval – síðani í fjórutiárunum.

Javnaðarfólk settu álit á Jákup – tryggingarmannin, losjumannin og havnarmannin. Tey vildu helst hava broyting og yngri kreftir at stríðast fyri samhaldsføstu hugsjónini. Sigur javnaðarfloksins til valið í 1958 við vallyftinum "fólkapersjón" slóðaði fyri eini nýggjari tíð – sosialt, vinnuliga og mentanarliga. Tað merkir, at grundarsteinurin undir vælferðarsamfelagið varð lagdur fyri 60 árum síðani.

Eftir valið í 1958 skipaði Javnaðarflokkurin landsstýrið saman við Sambands- og Sjálvstýrisflokkunum.

Á sosiala økinum setti samgongan í gildi fólkapersjón, avlamiðspensjón og einkjupensjón.

Á vinnuliga mótinum fekk hon sett ferð á ætlanina at endurnýggja skipaflotan og byggja flakavirki.

November 1984: Ellundur Patursson, formaður Tjóðveldisfloksins, ið sum ellisformaður setti Løgtingið eftir løgtinvalið í 1984, ynskir Jákupi Lindenskov tillukku við valinum sum løgtingsformaður

18. august í ár andaðist Jákup Lindenskov, fyrrverandi løgtings-, fólkatings- og landsstýrismaður, 85 ára gamal.

Dugnaligi samráðingarmaðurin Petur Mohr Dam, lögmaður, fekk donsku stjórnina at veðhalda fyri hesi nútímansgerð. Hvørt eftir annað komu nýggj fiskifør í flotan. Tað vóru høgtíðsdagar, tá hesi skip lögdu at bryggju í hátíðardámi, hornblástri og røðum. Vit ungu tustu umborð at fáa súrepli og søtmeti. Vit ímyndaðu okkum, at her fóru vit einaferð at føra fong til lands. Á brúnni sóu vit hesi nútímans tólini sum radara og ekkolodd. Ein fegin tjóð tók ímóti hesum førum, sum samhaldsfasti andin millum føroyska heimastýrið og dansku stjórnina slóðaði fyri.

Vit dugdu nøvnini á hvørjum fari, og vistu hvaðani tey vóru. Dúgliga segði tað unga útvarpið frá fiskiskapinum hjá skipunum, sum góvu sítt dyggiliga ikast at skapa tey virði, ið bygdu upp nýggja samfelagið.

Eisini bar Útvarpið, ið øll lurtaðu eftir sum undir andakt, nærum dagliga tíðindi frá landingum í Aberdeen, Grimsby, Fleetwood og onkuntið í Bremerhaven – í pundum, kitt og kassum. Fiskurin fór av landinum. Lítið varð virkað í Føroyum. Føroyingar í stórum tali arbeiddu í flakavinnu í Íslandi, Noregi og í Grønlandi. Tað var tí eitt natúrligt politiskt mál hjá framburðssinnaða landsstýrinum at byggja flakavirki í Føroyum. Nútímans virki aftrat teimum saltfiska- og turkihúsum sum vóru kring landið. Flakavirkini vórðu reist við bøttum figgingarmøguleikum og alt fleiri føroyskar hendur fingur arbeidði í Føroyum.

Á tænastu- og mentanarøkinum varð skjótul settur á at byggja nýtt landssjúkrahús, studentaskúla, eins og verulig gongd varð sett á at byggja út undirstøðukervið við vegum, havnum og tunnum. "60-millióna-grunnurin" varð stovnaður í samstarvi millum danir og føroyingar.

Ein stillislig kollvelting

Eftir fáum árum fingur "allar hendur arbeidði", sum hevði verið

eitt ávarp hjá Javnaðarflokkinum. Vit skulu hava í huga, at í fimtiárunum – eftir Sjóvinnubankin fór av knóranum – vórðu nakrir túsund føroyingar noyddir at fara við norskum, íslenskum, skotskum og týskum fiskiskipum. Tey, sum vóru á landi, leitaðu sær arbeiði í Íslandi, Noregi og í Grønlandi, har føroyski útróðurin var nógvur.

Ein kollvelting, sum bygd á samhaldsfesti, og sum Jákup var partur í, fór fram. Ein kollvelting, sum bæði legði lunnar undir og sjósetti føroyska vælferðarsamfelagið. Samanumtikið prógvar henda gongdin tann politikk, Javnaðarflokkurin hevði havt frá fyrstu tíð, at uttan eitt gott og nútímans vinnulív, ein sterkan búskap, byggja vit einki vælferðarsamfelag.

NATO-málið skuggaði fyri

Men eitt, sum skuggaði fyri kollveltingini, var danska og amerikanska innrásin í Mjørkadali í 1959. Samstundis sum P. M. Dam kemur aftur úr Danmark pálmásunnudag í 1959 – eftir at hava fingið danir at taka á seg ein part av útreiðslunum til m. a. fólkapersjónina – eru tíðindi í útvarpinum um, at NATO skal byggja eina støð í Mjørkadali. Mótmælistiltakið á Eystarubryggju er kent. Tað fekk meiri rúmd í miðlum og hugaheimi føroyinga, enn tey stóru framstiginu á almannavinnuøkinum fingur.

Meira enn einaferð ásaðnaði